

İŞLENEMEZ SUÇ (ELVERİŞSİZ TEŞEBBÜS)

Yrd. Doç. Dr. Murat AYDIN*

ÖZET

İşlenemez suçun özünde failin suç teşkil eden neticeyi elde etmek amacıyla hareket etmesi ancak bu suçun konusunun üzerinde gerçekleştirilme istenilen neticenin gerçekleşme imkânının olmaması veya failin elverişsiz hareketleri nedeniyle konu üzerinde elde etmek istediği neticeyi elde edememesi bulunmaktadır. Failin suç teşkil eden neticeyi istemesi ve bu yönde iradesinin bulunmasına rağmen suç tipinde gösterilen neticenin gerçekleşmesi imkânı bulunmamakta ise işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir. Bu çalışmada hukukumuz açısından işlenemez suçun unsurları değerlendirmeye tabi tutulacak, Amerikan uygulaması ve doktrini açısından da belirlemelerde bulunulacaktır. Ayrıca hukukumuz açısından işlenemez suç ile karşılıklı olarak değerlendirilmesi gereken bazı kavramlar incelenecek ve işlenemez suçtan farklılıkları ortaya konmaya çalışılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Suç, teşebbüs, elverişsizlik, konu, yokluk

IMPOSSIBLE ATTEMPTS

SUMMARY

In substance of the impossible attempts the perpetrator is unsuccessful to get event. It can be two reasons of this failure: Firstly there is no subject of crime, secondly impracticability of the act. In this study I will discuss about the whether we can punish the impossible attempts in Turkish Law. At the same time I will compare the Turkish Criminal Law System and American Criminal Law System about impossible attempts.

KEY WORDS: Crime, attempt, impracticability, subject, absence

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

I- GENEL OLARAK

A- GİRİŞ

Kanunilik ilkesinin gerçekleşebilmesi için insanların hangi hareketlerinin suç teşkil ettiğini bilmesi ve bunun cezasının önceden kanunda düzenlenmiş olması önem arz etmektedir. Öyle bazı durumlar söz konusu olmaktadır ki suçun neticesi meydana gelmese bile hareketi gerçekleştiren kişiler cezalandırılmaktadır. Kişi suç işleme hususunda bir karar alır bu kararı gerçekleştirmeye yönelik hazırlık hareketlerini tamamlar ve icra hareketlerine başlar ancak hedeflediği neticeyi elde edemezse bu durumda suça teşebbüs karşımıza çıkar¹.

Teşebbüsten bahsedilebilmesi için işlenmek istenen suçun kasten işlenen bir suç olması, failin neticeyi elde etmeye yönelik elverişli hareketleri gerçekleştirmesi, icra hareketlerine başlanılmış olması, failin elinde olmayan nedenlerle neticenin meydana gelmemiş olması şartlarının gerçekleşmesi gerekmektedir². Ancak teşebbüsün şartlarından olan elverişli hareketin söz konusu olmaması durumunun yanında suçun konusunun bulunmaması halinde hareketi gerçekleştiren kişinin sorumluluğu tartışma konusu olacaktır. Bu durumda ise işlenemez suç (elverişsiz teşebbüs) karşımıza çıkacaktır.

Bu açıdan cezalandırılabilir hareketlerle cezalandırılmayanlar arasındaki farkın belirlenmesi açısından “İşlenemez Suç” kavramının çözümlenmesi önem arz etmektedir. İşlenemez suç probleminin çözümünde kişilerin hürriyet alanı ve kanunilik ilkesi de göz ardı edilmemesi gereken hususlardır³.

İşlenemez suçun suç genel teorisindeki yeri tartışılmaktadır. Bazı yazarlar işlenemez suçu isnat kabiliyeti ve kusurluluk kapsamında ele

¹ HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2012, s.407

² HAKERİ, s.410 vd.; ARTUK, Mehmet Emin-GÖKCEN, Ahmet-YENİDÜNYA, A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2012, s.603 vd.; CENTEL, Nur-ZAFER, Hamide-ÇAKMUT Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 7. Bası, İstanbul 2011, s.441 vd.;DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2007, s.402 vd. KOCA, Mahmut-ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2012, s.363 vd.

³ ALACAKAPTAN, Uğur, İşlenemez Suç, Ankara (tarihsiz), s.V

alınması gerektiğini belirtirken bazı yazarlar suçu ve cezalandırmayı ortadan kaldıran sebepler arasında değerlendirmektedirler. Genel kabule göre ise işlenemez suç teşebbüs konusu içinde ele alınıp değerlendirilmelidir. Yeni bir görüş olarak işlenemez suçun, teşebbüs içerisinde değil tipikliğe olan etkisi bakımından ele alınmalıdır⁴. İşlenemez suçun niteliğine ilişkin bir diğer görüş ise işlenemez suçun teşebbüsün olumsuz şekli olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. İşlenemez suçun özünde yer alan elverişsiz hareket ve maddi konunun bulunmaması dikkate alındığında işlenemez suçun maddi unsur ve teşebbüs bahisleri kapsamında değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği ifade edilmiştir⁵. TCK m.35 kapsamında teşebbüsün varlığı için elverişli hareket şartından yola çıkılarak işlenemez suç konusunun tartışılacağı dikkate alınacak olursa burada işlenemez suç teşebbüs bahsi altında değerlendiren görüşün daha yerinde olduğu kanaatindeyiz.

B-KAVRAM

İşlenemez suç olarak incelemeye tabi tuttuğumuz kavram doktrinde “Muhâl Suç”, “İşlenmez Suç”, “İmkansız Suç”, “İmkansız Teşebbüs”, “Elverişsiz Teşebbüs” başlıkları altında da incelenmektedir⁶. Bir yandan suçun işlenmesinin mümkün olmadığını ifadesi, diğer yandan da teşebbüs kurumundan bağımsızlığını ifade etmek açısından işlenemez suç deyiminin tercih edilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁷.

Kanunumuzda işlenemez suç kavramı tanımlanmamıştır ve konuyla ilgili ayrıntılı düzenleme yoktur. Ancak TCK m. 35’te kanunumuz teşebbüsü düzenlerken elverişsiz hareketler ifadesini kullanarak işlenemez suç kavramının hukukumuz açısından geçerliliğini kabul etmiş durumdadır⁸.

⁴ ALACAKAPTAN, Uğur, Suçun Unsurları, Ankara 1970, s.31; AKSOY, Pervin, “Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007, s.132

⁵ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.19; AKSOY,s.133.

⁶ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.1.

⁷ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.1; BAYRAKTAR, Köksal, “İşlenemez Suç”, İÜHF, C.34, S.1-4, 1968, s.716.

⁸ HAKERİ, s.445; CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.465.

İşlenemez suç, ceza kanunu tarafından işlendiği zaman ceza öngörölmüş bir hareketin yapılması amacıyla yola çıkılmış ancak yapılan hareketin veya kullanılan aracın suçun oluşması için gerekli zarar veya tehlikeyi meydana getirmek için elverişli olmaması ya da suç konusunun bulunmaması nedeniyle başarısız kalmak zorunda kalan davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır⁹. İşlenemez suçun özünde failin suç teşkil eden neticeyi elde etmek amacıyla hareket etmesi ancak bu suçun konusunun üzerinde gerçekleştirilme istenilen neticenin gerçekleşme imkânının olmaması veya failin elverişsiz hareketleri nedeniyle konu üzerinde elde etmek istediği neticeyi elde edememesi bulunmaktadır¹⁰. Failin suç teşkil eden neticeyi istemesi ve bu yönde iradesinin bulunmasına rağmen suç tipinde gösterilen neticenin gerçekleşmesi imkânı bulunmamakta ise işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir¹¹. Bu durumlarda icra hareketlerine başlayan fail yanılmakta ve bu yanılığdan meydana gelen engel dolayısıyla sonuç meydana gelmemektedir¹².

II-İŞLENEMEZ SUÇUN UNSURLARI

İşlenemez suçtan bahsedilebilmesi için daha önce de ifade ettiğimiz gibi hareketin elverişsizliği veya suç konusunun yokluğu şartlarının gerçekleşmesi gereklidir. Bu açıdan hangi hallerde hareketin elverişsiz olduğu hangi hallerde suç konusunun mevcut bulunmadığının tespiti önem arz etmektedir.

A-HAREKETİN ELVERİŞSİZLİĞİ

Yukarıda da ifade edildiği gibi kanunumuzun 35. maddesinde teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi için kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlaması şartı aranmaktadır. Bu kapsamda yapılan hareketin elverişli olmaması failin

⁹ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.1.; Aynı yönde, DÖNMEZER, Sulhi-ERMAN, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt I, 11. Bası, İstanbul 1994, s.459(DÖNMEZER-ERMAN 1994), HAKERİ, s.444; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, s.616; CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.465; DEMİRBAŞ, s.422.

¹⁰ ALACAKAPTAN, s.31

¹¹ HAKERİ, s.444.

¹² ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, s.617.

teşebbüs sorumluluğunun da ortadan kalkmasına neden olacaktır. Yeni kanunumuzun bu düzenlemesi 765 sayılı kanun döneminde aranan elverişli vasıta kavramına göre daha yerinde bir tercih olmuştur¹³. Nitekim yeni kanun anlayışı uygulamanın da elverişlilikten anladığı çerçevede sadece araç bakımından değil suçun konusu da dahil olmak üzere bütün fiil yönünden bir elverişlilik şartı aranmaktadır¹⁴.

Kavram olarak elverişlilik doktrinde failin yapmış olduğu hareketin istemiş olduğu neticeyi meydana getirme kudretine sahip olması şeklinde ifade edilmektedir¹⁵. Ancak hareketin neticeyi sağlama kudreti her olay açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Örneğin suçun işlenmesinde kullanılan aracın hangi şekilde, kime karşı, hangi şartlarda hangi amaçla kullanıldığının bilinmesi onun elverişliliğinin değerlendirilmesinde önem arz etmektedir¹⁶. Kavramın nispi oluşunun tespiti sadece araç açısından da sınırlandırılmamalıdır. Bu kapsamda harekete ilişkin olarak da elverişliliği somut olay açısından değerlendirmemiz mümkündür. Örneğin ileride de tartışma konusu yapacağımız cankurtaranın bulunduğu kalabalık bir plajda babanın çocuğunu denizde boğulurken görmesine rağmen müdahalede bulunmaması durumunda baba açısından ihmal suretiyle öldürme suçuna teşebbüs söz konusu olmayacak ve işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir. Her ne kadar burada ihmal olsa da ihmal de ceza hukuku anlamında bir hareket olarak değerlendirilecek¹⁷ ve burada ihmal suretiyle gerçekleştirdiği bu hareketin neticeyi meydana getirmeye elverişli olmadığı söylenebilecektir. Konuya ilişkin bir başka örnek 12

¹³ 765 sayılı kanun dönemi açısından konuya ilişkin değerlendirmeler için bkz. ALACAKAPTAN, s.61 vd.; SÖZÜER, Adem, Suça Teşebbüs, İstanbul 1994, s.191.

¹⁴ 35. Madde gerekçesi. ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Ankara 2012, s.439; KOCA-ÜZÜLMEZ, s.370.

¹⁵ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.61; HAKERİ, s.410; ÖZGENÇ, s.439; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, s.602; AKBULUT, Berrin, Türk Ceza Kanunu İle Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Ankara 2010, s.398.

¹⁶ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.61; HAKERİ, s.410; ÖZGENÇ, s.439; TOZMAN, Önder, "Suça Teşebbüs", Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.59.

¹⁷ Konuya ilişkin olarak bkz. HAKERİ, s.138 vd.

yaşındaki oğlunun yüzme bilmediğini düşünen babanın oğlunun boğulmasını istediği için düştüğü havuzdan çıkarmaması verilmektedir¹⁸. Bu örnek açısından da kanaatimizce garantör olan babanın ihmali nitelikteki hareketi neticeyi meydana getirmek açısından elverişli olmadığı için işlenemez suçun varlığından bahsedilecek ve bu nedenle de baba cezalandırılmayacaktır. Bu açıdan garantörsel ihmali suçlarda elverişsiz teşebbüsün cezalandırılacağı görüşüne katılmamaktayız¹⁹.

Hareketin elverişliliğinin tespitine ilişkin olarak öğretide çeşitli görüşler ortaya konulmuştur. Bu kapsamda ileri sürülen subjektif görüşe göre, failin aracı kullanmasına ilişkin becerisi esas alınmaktadır. İnsan öldürmeye objektif açıdan elverişli dolu bir tabanca failin daha önce eline hiç silah almamış olması dolayısıyla subjektif bakımdan elverişsiz olabilir²⁰. Bu görüşün kabul edilmesinin mümkün olmadığı haklı olarak ifade edilmektedir. Burada subjektif görüşün kabulü failin eylemini gerçekleştirmek için yaptığı hareketin yetersiz olduğunu düşünmesi durumunda zaten bu hareketleri yapmayacağı gerekçesiyle bütün araçların elverişli olduğu sonucuna ulaşılmasına neden olabilecektir²¹. Subjektif görüşün özünde olayın teşebbüs aşamasında kalmış olması dolayısıyla hareket elverişli olmayacak bu nedenle de sadece elverişsiz teşebbüsün varlığından söz edilebilecektir. Yani bütün teşebbüs durumları açısından bir elverişsizliğin varlığından bahsedilecektir²². Netice yoksa yapılan hareket de elverişli değildir anlayışı söz konusu olduğundan failin tamamlanması için yapılan hareketin etkisinin çokluğu dikkate alınmayarak failin teşebbüsten dolayı sorumlu tutulması gerektiği ifade edilmektedir²³.

Konuyla ilgili ileri sürülen bir diğer görüş de klasik objektif görüştür. Bu kapsamda elverişliliği tespit edebilmek için mutlak ve nispi elverişsizlik ve elverişlilik kategorilerine ayrılması söz konusudur. Hareket mutlak olarak neticeyi meydana getirmeye elverişli değilse

¹⁸ İlgili örneğe ilişkin olarak bkz.HAKERİ, Hakan, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003, s.275.(HAKERİ, İhmal)

¹⁹ Konuya ilişkin görüşler için bkz. HAKERİ, İhmal, s.276.

²⁰ HAKERİ, s.411; CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.469.

²¹ SÖZÜER, s.186.

²² SÖZÜER, s.186; TOZMAN, s.60.

²³ TOZMAN, s.60.

mutlak elverişsizlik dolayısıyla işlenemez suç, hareketin neticeyi meydana getirmemesinin sebebi aracın kullanılış biçimi ya da suç konusundan doğan bir nedense nispi elverişlilik dolayısıyla teşebbüs, hareket neticeyi mutlak manada meydana getirme kudretine sahipse elverişlilik söz konusu olacaktır. Konuya örnek olarak arsenik zannedilerek verilen şekerin ölüme neden olmaması dolayısıyla mutlak elverişsizlik söz konusu olacakken, menzili dışından ateş edilen bir silahın kullanılması durumunda nispi elverişsizlik söz konusu olacaktır²⁴. Yine zehir verilen birisine verilen zehrin miktar olarak yeterli olmaması durumunda da nispi imkansızlığın varlığından bahsedilmektedir. Bu gibi durumlarda araç neticeyi meydana getirme açısından elverişli olmasına rağmen somut olay açısından başarısızlığa uğramaktadır²⁵. Yargıtay'ın da bir çok kararında mutlak ve nispi imkansızlık ayrımını yaptığını görmekteyiz²⁶. Bu görüş imkansızlığı derecelendirdiği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Hareketin soyut olarak değerlendirilip bunun elverişliliği değerlendirilmesi yapılmasının yerinde olmadığı, somut olay açısından elverişli olmayacak bir hareket soyut olarak elverişli kabul edilebileceği gibi, soyut olarak elverişli kabul edilmeyen bir hareket somut olayda neticeyi meydana getirmeye elverişli olabilecektir. Örneğin yukarıda verilen şeker örneği soyut değerlendirmede elverişli olarak nitelendirilmeyebilecekken, somut olay açısından bir şeker hastasını öldürmeye elverişli nitelik taşıyabilecektir²⁷. Burada hareketin elverişsizliği ile yetersizliği ayrımının yapılması gerekmektedir.

²⁴ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.67-68; SÖZÜER, s.186-187; TOZMAN, s.60.

²⁵ TOZMAN, s.60.

²⁶ “Olay sanığın öldürmek amacıyla mağdurun içeceği suya koyduğu zehir miktarının azlığı ve mağdurun zehirli suyu az miktarda içmesi sebebiyle ölümün sanığın iradesi dışında meydana gelmemek suretiyle zehirleyerek öldürme cürmünün eksik teşebbüs derecesinde kalmasından ibarettir. Kullanılan zehir öldürmeye elverişli olup ancak miktarın azlığından dolayı ölüm meydana gelmemiş ve böylece vasıtada nispi imkansızlık dolayısıyla cürmün 61. maddede yazılı eksik teşebbüs derecesinde kaldığının kabulü gerekli görülmüştür” YCGK, 18.4.1938, 169/388, SÖZÜER, s.188. Konuya ilişkin benzer yönde kararlar için bkz. TOZMAN, s.61, dn. 197.

²⁷ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.68 vd; SÖZÜER, s.187; TOZMAN, s.61. Konuya ilişkin olarak ayrıca bkz. ÖZGENÇ, s.440.

Belirtilen örnekler kapsamında menzili dışında bir silahın kullanılması durumunda ya da yetersiz miktarda zehrin kullanılmasında hareket elverişli olmakla birlikte yetersiz nitelik taşımaktadır²⁸. Ancak bu yetersizlik meselesinin de somut olayın şartlarına göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Gerçek mermi atabilen dolu bir silah yakın mesafeler açısından elverişli olarak değerlendirilebilecek ve fail bu açıdan teşebbüsten sorumlu tutulabilecekken çok uzak mesafeler açısından elverişli olarak değerlendirilemeyecektir. Örneğin Konya'dan İstanbul'da bulunan hasmını öldürmek üzere ateş eden birisinin teşebbüs sorumluluğundan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Bu kapsamda elverişsiz hareketin varlığı nedeniyle işlenemez suç gündeme gelecektir.

Sübjektif ve objektif görüşlerin elverişlilik bahsine ilişkin çözüm getirmemesi neticesinde yeni objektif teori ya da somut tehlike teorisi denilen görüş ortaya konmuştur. Bu görüş çerçevesinde bir fiil mutlak ve soyut olarak elverişli veya elverişsiz olarak değerlendirilemeyecektir. Somut olayın şartlarına göre elverişlilik değerlendirmesi yapılması gerektiği ifade edilmektedir²⁹. Yukarıda ifade ettiğimiz eleştiriler dikkate alınacak olursa somut tehlike teorisi bu açıdan kanaatimizce çözüme en yakın teori olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu teoride önemli olan husus failin düşüncesi ile gerçekleştirmek istediği neticenin birbirine uygunluğunun tespitidir. "Failin hareketi sonucunda netice meydana gelmese bile, tasavvuru ile gerçekleştirilmek istenen netice birbirine uyabildiği hallerde işlenebilen teşebbüs; buna karşın failin tasavvuru ile gerçekleştirilmek istenen neticenin birbirine uygun olabilmesi düşünülememekte ise işlenemez suça teşebbüsten söz edilmelidir"³⁰. Kısaca ifade etmek gerekirse failin hareketi suç konusuna yönelik bir tehlike meydana getiriyorsa araç elverişli; hiç tehlike yaratmıyor veya etkisi yok denecek kadar az bir tehlike oluşturuyorsa elverişsiz olduğundan söz edilebilir³¹. Somut tehlike teorisine paralel olarak Yargıtay, "Fail tarafından kullanılan vasıtanın, (neticeyi

²⁸ Yetersizlik bahsine ilişkin olarak bkz. ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.70 vd.

²⁹ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.75; SOYASLAN, Doğan, Teşebbüs Suçu, Ankara 1994, s.98; TOZMAN, s.63. Benzer yönde SÖZÜER, s.187.

³⁰ HAKERİ, s.445.

³¹ CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.469-470.

gerçekleştirmeye) kesin olarak elverişli bulunması gerekir. Vasıtanın elverişli olup olmadığını tespit için işlenmek istenen suç, suçun işlendiği yer ve zaman, mağdurun durumu ve tüm koşullar nazara alınmalıdır” şeklinde karar vermiştir³².

B-SUÇ KONUSUNUN YOKLUĞU

Yukarıda da ifade edildiği gibi TCK m.35 kapsamında teşebbüsün varlığından bahsedilebilmesi için elverişli hareketlerin yapılması şartı aranması dolayısıyla elverişli olmayan hareketler açısından işlenemez suçun varlığı tespit edilebilmekteyse de suç konusunun yokluğuna ilişkin olarak herhangi bir hukuksal düzenlemenin varlığından söz edilmesi mümkün olmamaktadır. Ancak suç konusunun yokluğu doğası gereği işlenemez suça temel oluşturacaktır.

Failin gerçekleştirdiği hareketin yöneldiği kişi veya nesne suçun maddi konusunu teşkil eder. Yani fiilin, üzerinde yapıldığı şey suç konusu olarak adlandırılır³³. Temel itibariyle konu suçtan zarar görenden ayrılırsa da bazı hallerde bu iki kavram bir kişi üzerinde toplanabilir. Öldürme suçu bu hale örnek verilebilir. Şöyle ki; bir insanı öldürmeye yönelik bir hareket yapıldığında o kişi hem yapılan hareketin mağduru hem de konusunu oluşturacaktır. Bazı suçlar açısından ise hareketin birden fazla konusu olabilmektedir. Örneğin yağma suçunda suçun konusu hem cebir ve tehdide maruz kalan insan hem de bu kişiden zorla alınan para veya eşyadır. Öyle bazı hallerde vardır ki suçun maddi konusu ile faili aynı kişi olabilir. Buna örnek olarak gebe kadının çocuğunu düşürmesi verilebilir³⁴.

Suçu meydana getirmeye yönelik olarak yapılan hareket ile suçun konusu arasında her ne kadar çok sıkı bağlar bulunmaktaysa da bunların ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir³⁵.

³² YCGK, 4.6.1990, 5-101/156, YKD, Kasım 1990, s.1701

³³ HAKERİ, s.121; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, s.309; SOYASLAN, Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2005, s.304 (SOYASLAN, Ceza Genel); SOYASLAN, s.159; Suçun konusu kavramına ilişkin olarak ayrıca bkz. TOZMAN, s.134 vd.

³⁴ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.113

³⁵ ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.113; TOZMAN, s.136.

Doktrinde suçun konusuna ilişkin imkansızlık (elverişsizlik) değerlendirmesi yapılmakta olduğunu ve bu imkansızlığın da mutlak ve nispi imkansızlık kategorilerine ayrıldığını görmekteyiz³⁶. Bu çerçevede öldürülmek istenen kişinin daha önce ölmüş olması durumunda mutlak bir imkansızlığın, öldürmek istediği kişinin olay anında yatağında bulunmaması ise nispi imkansızlığın örneği olarak ortaya konulmaktadır³⁷. Bu kapsamda mutlak yokluğun varlığı halinde işlenemez suçtan bahsedilebilecekken nispi yokluğun bulunduğu tespit edilirse failin sorumluluğunun teşebbüs hükümlerinden belirleneceği ifade edilmektedir³⁸. Suçun konusuna ilişkin olarak yapılan mutlak-nispi elverişsizlik ayrımı doktrinde konu açısından elverişsizlikten değil yokluktan söz edilebileceği³⁹ yokluğun da varsa mutlak nitelik arz edeceği nispi yokluktan söz edilemeyeceği⁴⁰ gerekçeleriyle eleştiriye tabi tutulmuştur. Bu çerçevede somut olaya göre bir değerlendirme yapılmalı suçun konusu bulunuyorsa teşebbüsten bulunmuyorsa işlenemez suçun varlığından bahsedilmelidir. Fail hırsızlık amacıyla eve girer fakat evde çalınacak bir şey bulamazsa bu durumda hırsızlık suçu açısından konunun bulunmaması dolayısıyla işlenemez suçtan bahsedilmelidir. Bu gibi durumlarda o ana kadar suç teşkil eden bir başka suç varsa fail o suç tipinden sorumlu tutulmalı ayrıca işlemek istediği asıl fiilden kaynaklı bir teşebbüs sorumluluğu olmamalıdır. Yani hırsızlık örneğinde kişi konut dokunulmazlığını ihlalden sorumlu tutulmalı, hırsızlığa teşebbüsten ise sorumluluğu olmamalıdır⁴¹.

Konuya ilişkin olarak verilen bir başka örnek ise içinde para olduğu düşüncesiyle açılan mektup zarfında mektuptan başka bir şeyin olmaması durumu verilmekte ve bu durumda failin hırsızlığa teşebbüsten değil haberleşmenin gizliliğini ihlalden sorumluluğun belirlenmesi

³⁶ EREM, Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku, C.I, Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 1984, s.336 vd.

³⁷ DÖNMEZER-ERMAN 1994, s.460; SOYASLAN, s.160.

³⁸ TOZMAN, s.137.

³⁹ ÖZGENÇ, s.441.

⁴⁰ Konuya ilişkin eleştirilerin ayrıntılı bilgi için bkz. DÖNMEZER-ERMAN 1994, s.464; ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s. 117-118, SOYASLAN, s.162 vd; TOZMAN, s.137 vd.

⁴¹ ÖZGENÇ, s.442.

gerektiği ifade edilmektedir⁴². Ancak burada haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu açısından bağımsız bir değerlendirme yapılmalıdır. Burada suçun maddi unsurunu oluşturan hareket haberleşmenin taraflarının iradesine aykırı olarak haberleşme içeriğinin görülmesi, duyulması ya da dinlenilmesi olduğuna göre⁴³ somut olay açısından mektubun okunmaması durumunda bu suçun varlığından da bahsedilemeyecektir. Yine hırsızlık kastıyla zarfı açan kişinin sorumluluğu haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunu oluşturmayacağı için, bu amaçla zarfın açılması ancak içinden hırsızlık suçunun konusunu oluşturan bir şeyin çıkmaması durumunda haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu da oluşmayacaktır. Nitekim burada suçun manevi unsurunu⁴⁴ oluşturan kastın varlığından bahsedilmesi mümkün olmayacaktır.

Uygulamada Yargıtay'ın mutlak imkânsızlık ve nispi imkânsızlık ayrımını benimsediği kararlar söz konusudur. Buradan yola çıkıldığında Yargıtay'ın da kanundaki düzenlemelere paralel olarak objektif teoriyi benimsediği ifade edilebilir. Nitekim Yargıtay bir kararında:

“ Olay günü geceleyin bir lokantaya para çalmak amacıyla giren ve boş çekmecede para bulamayan fail şikâyet üzerine yakalanmıştır. Gerçekten failin cürmi hareketlerinin yöneldiği nesneye suçun maddi konusu denilmekte ve bu konu suç kastının kapsamı içinde kalmaktadır. Hırsızlıkta maddi konu taşınır mal olup, suç anında varlığı veya yokluğu eylem sırasında değil eylem öncesi bir değerlendirmeyle her olayın özelliklerine, normal insanın deneyimlerine ve benzer olaylarda çoğunlukla görülen durum ve koşullara göre saptanılmak gerekir. Bu saptamada varılan olumsuz sonuç, yani maddi konunun kesin olarak yokluğu, işlenemez suç; olumlu sonuç yani maddi konunun nispi yokluğu ise eksik kalkışma aşamasında kalmış suç uygulamasına götürecektir. Olayımızda sanık ve arkadaşının girdiği lokantadaki çekmecede para bulunması, yukarıdaki deneyimlere göre doğal ve olağandır. O yüzden paranın suç anında çekmecede bulunmaması, maddi

⁴² ÖZGENÇ, s.442

⁴³ TEZCAN, Durmuş-ERDEM, Mustafa Ruhan-ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2010, s.498.

⁴⁴ Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunun manevi unsuruna ilişkin ilişkin bkz. TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s.501.

konunun niteliğine göre, mutlak değil nispi anlamda bir yokluğu ortaya çıkarttığından, olayda işlenemez suç bulunduğu ileri sürülemez ve hırsızlığa eksik kalkışma suçunu oluşturur”⁴⁵.

Benzer şekilde Yargıtay bir başka kararında yine nispi imkânsızlığa değinmiştir:

“Sanığın, mağdur kocasını öldürmek maksadıyla mahiyeti zehir olan “sudkostik” maddesini içeceği suyun içine koyduğu ve fakat zehir miktarının azlığı ve zehirli su da az miktarda yutulmuş olmasından dolayı kastedilen netice olan ölümün meydana gelmediği, toplanılan delillerden anlaşılmaktadır... Ölümün sanığın iradesi dışında meydana gelmemek suretiyle zehirleyerek öldürme cürümünün eksik teşebbüs derecesinde kalmasından ibarettir. Kullanılan zehir, öldürmeye elverişli olup, ancak miktarının azlığından dolayı ölüm meydana gelmemiş ve böylece vasıtada nispi imkânsızlık dolayısıyla cürümün TCK. 61. maddesinde yazılı eksik teşebbüs derecesinde kaldığının kabulü gerekli görülmüştür”⁴⁶.

⁴⁵ Yargıtay 6. C.D., 14.6.1983, 4019/5260. YKD, Ekim 1983, s.1543, ÖZGENÇ, s.441.

⁴⁶ Yargıtay 1. C.D., 26.05.1963, 320/1134, ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA, s.618, dn.156. Amerikan mahkeme kararlarında nispi yokluğa ilişkin kararların verildiğini görmekteyiz. Dava konusu olayda polis memuru Lee Kong isimli kişinin kumarhanesini gözlemek için kumarhanenin çatısına bir delik açar. Kong deliği fark eder ve orada olduğunu düşündüğü polis memurunu vurmak için açılmış olan deliğe ateş eder. Ancak polis memuru o noktadan başka bir noktada bulunmakta olduğundan polis memurunu vuramamıştır. Kong burada fiilde hataya düştüğünü bu nedenle suçu işlemesinin mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Ancak Kong suçlu bulunmuş ve dosyayı Kaliforniya Temyiz Mahkemesine temyize götürmüştür. Kaliforniya temyiz mahkemesi polisin gerçekte bulunduğu yeri belirlemiş ve failin atış alanında olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme failin niyetinin bulunduğunu ve mevcut durumda yeteneğinin fiili gerçekleştirme yeteneğinin olduğu tespit etmiştir. Bu kapsamda failin mağdurun bulunduğu yer konusundaki hatasının hareketi açısından bir savunma teşkil etmeyeceği ifade edilmiştir. Belirtilen nedenler dolayısıyla da Kong’a ilişkin olarak ilk derece mahkemesi tarafından verilen mahkumiyet kararı onanmıştır.

http://en.wikipedia.org/wiki/People_v._Lee_Kong ziyaret tarihi: 21.10.2012

III-AMERİKÂN HUKUKUNDA İŞLENEMEZ SUÇA BAKIŞ

Amerikan doktrininde failin suça teşebbüse ilişkin olarak suçun maddi unsurlarını, manevi unsurlarını yerine getirmesine, suçun gerçekleşmesine ilişkin insana özgü yapılması gereken tüm bu davranışları yapmasına rağmen neticeyi elde etme imkânının bulunmamasını, bu durumun gerekçesinin de suça ilişkin hukuki düzenlemenin ya da olguların yanlış kavranmasını imkânsızlık olarak nitelendirildiğini görmekteyiz. Konuya örnek olarak öldürülmek amacıyla birisine ateş ettiğini düşünen failin aslında ateş ettiği kişinin bir kukla olması verilmektedir. Yine bir başka örnek olarak da uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığını düşünen kişinin aslında getirdiği ilaçların yasadışı nitelik taşımaması verilmektedir⁴⁷. Bu durum işlenemez suça işaret etmektedir. Konuya ilişkin bir başka tanımda ise işlenemez suç failin bağımsız bir suçu oluşturmak için gerekli olan şartlarda yanılması olarak ifade edilmektedir⁴⁸.

Amerikan hukukunda doktrinde ve mahkeme uygulamalarında imkânsızlığın iki kategorisi arasında bir ayrım yapılmaktadır: Gerçek(olgusal) imkânsızlık ve hukuki imkânsızlık⁴⁹. Hukuki imkânsızlıkta⁵⁰ failin gerçekleştirmiş olduğu fiil hukuki düzeninde suç olarak düzenlenmemiştir. Gerçek(olgusal) imkânsızlık ise fiziksel imkânsızlığı ifade etmektedir ve bazı fiziksel veya olgusal faktörlerin veya bilinmeyen durumların varlığı nedeniyle fail tarafından suç

⁴⁷ CRUMP, David-COHEN, Neil P.-LEVENSON, Laurie L.-PARRY, John T.-PETHER, Penelope, *Criminal Law: Cases, Statutes, and Lawyering Strategies*, Second Edition, s.658.

⁴⁸ ROBBİNS, Ira P., “Attempting the Impossible: The Emerging Consensus”, *Harvard Journal Legislation*, Volume 23, 1986, s.377.

⁴⁹ Konuya ilişkin ayrıma yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. CRUMP-COHEN-LEVENSON-PARRY-PETHER, s.658-659; WESTEN, Peter, “Impossibility Attempts: A Speculative Thesis” *Ohio State Journal Of Criminal Law* Vol 5:523, 2008, s.532 vd.

⁵⁰ Konuya ilişkin Türk Hukukundaki değerlendirmeler için bkz. Aşağıda İşlenemez Suç-Sözde Suç ilişkisi.

teşebbüsü tamamlanamamaktadır⁵¹. Mahkemeler genel olarak gerçek imkansızlık-hukuki imkansızlık ayırımından memnuniyetsizliklerini ifade ediyor olsalar da bu yöntemin kalmasının değerlendirme açısından yararlı olacağı ifade edilmektedir⁵².

Hukuki imkânsızlık teşebbüs suçlaması için bir savunma niteliğindeki gerçek imkânsızlık bir savunma gerekçesi olmayacaktır⁵³. Mahkemeler de gerçek imkansızlığın bulunması durumunda genellikle mahkumiyet yönünde kararlar verdiği ifade edilmektedir⁵⁴. Gerçek imkansızlık savunması failin neticeyi harici nedenlerden dolayı elde edememesi durumlarında karşımıza çıkacaktır. Bu savunma neredeyse istisnasız olarak ispatlanması hususunda başarısızlıkla sonuçlanmıştır⁵⁵. Örneğin birini öldürmek için boş yatağa ateş edilmesi, failin boş cebe elini sokması dolayısıyla hırsızlık suçunu gerçekleştirememesi gibi hususlar gerçek (olgusal) imkansızlık olarak nitelendirilerek fail hakkında mahkumiyet kararı verirken, failin çalıntı olduğunu düşünerek aldığı malın çalıntı olmaması, jüriye rüşvet verdiğini düşünmesine rağmen parayı verdiği kişinin jüri olmaması hukuki imkansızlık olarak nitelendirilerek fail cezalandırılmamıştır. Konuya ilişkin en çok rastlanılan ve mahkemeler tarafından reddedilen dört örnek şu şekildedir: Hamile olmayan kadının çocuğunun düşürülmesine teşebbüs edilmesi, iktidarsız bir erkeğin cinsel saldırı teşebbüsü, boş cepten para çalma teşebbüsü, öldürülmek istenilen mağdurun failin öldürmeyi planladığı yerde bulunmaması. Bu örneklerin ortak yönünü sanığın hareketinin bulunması içermektedir, ancak olgusal bazı nedenlerden dolayı kanunun yasakladığı zararlar meydana gelmemiştir⁵⁶. Mahkemeler bu konuya ilişkin savunmaları reddetmelerini üç nedene dayandırmaktadırlar. Bunlar:

- Failin tehlikelilik halini göstermiş olması,

⁵¹ GARDNER, Thomas J., *Criminal Law Principles and Cases*, 3rd. Edition, s.61.

⁵² ROBBINS, s.379.

⁵³ DRESSLER, Joshua, *Cases and Materials on Criminal Law*, Fourth Edition, s.785.

⁵⁴ ROBBINS, s.379.

⁵⁵ ROBBINS, s.380-383.

⁵⁶ ROBBINS, s.379, dn. 10-11.

- Failin mağdurun çıkarlarını ihlal etmiş olması,
- Failin kamunun menfaatlerini ihlal etmiş olması⁵⁷.

Mahkemeler en yoğun olarak mağdurun tehlikelilik halini ortaya koymuş olması nedeniyle cezalandırılması gerektiği neticesine ulaşmaktadırlar. Mahkemeler burada suçun işlenmemiş olmasının failin suç niyetinden vazgeçmiş olmasından kaynaklanmadığını, dahası önleyici dışsal faktörlerin bulunmaması durumunda failin suçu işleyebileceğini ifade etmektedirler⁵⁸.

Hukuki imkansızlığa ilişkin ise mahkemeler, fail tarafından gerçekleştirilmek istenilen eylemlerin tamamlanmış olmasına rağmen suç şeklinde neticelenmemesi olarak değerlendirmektedirler⁵⁹.

Amerikan Model Ceza Kanunu kapsamında imkânsızlık fiili imkânsızlık, doğal fiili imkânsızlık, saf yasal imkânsızlık ve karma yasal imkânsızlık ayrımını benimsemiştir⁶⁰. Bu kapsamda ilgili kanunun § 20.04 maddesinde imkânsızlık savunması düzenlenmiştir⁶¹.

Fiili imkânsızlık bir kişinin istediği neticenin suç teşkil etmesi durumunda, bu neticenin failin elinde olmayan bir nedenden dolayı veya fail tarafından bilinmeyen bir nedenden dolayı neticeyi elde edememesi durumunda söz konusu olacaktır. Bu duruma örnek niteliği taşıyan durumlar mağdurun boş cebine failin elini sokması, mağdurun alışıl gelmiş yatağına ateş edilmesine rağmen yatağın boş olması, boş tabancayla birisinin öldürülmeye çalışılması verilmektedir.

Doğal fiili imkânsızlık konusu büyük ölçüde akademik olarak değerlendirilmesine rağmen, doğal fiili imkânsızlık Minnesota eyaletinde yasal savunma aracı olarak kabul edilmiştir. Eğer suçu gerçekleştirmek için kullanılan yöntem makul bir kişinin bakış açısından ceza hukuku

⁵⁷ ROBBINS, s.383.

⁵⁸ ROBBINS, s.383.

⁵⁹ ROBBINS, s.388.

⁶⁰ Olgusal, hukuksal ve karma imkansızlık ayrımına ilişkin bkz. ROBBINS, s.377.

⁶¹ İlgili hükmün İngilizce metnine ulaşmak için bkz. <http://www.lexisnexis.com/lawschool/study/outlines/html/crim/crim20.htm> ziyaret tarihi: 22.10.2012.

açısından sorumluluk gerektirecek davranış açısından yetersiz görülüyorsa doğal fiili imkânsızlığa ilişkin savunmanın kabul edilebileceği ifade edilmiştir.

Yasanın failin gerçekleştirmek istediği davranışı cezalandırmadığı durumlarda saf yasal imkânsızlık hususu karşımıza çıkacaktır. Karma yasal imkânsızlıkta ise failin amacının yasadışı olması halinde failin yasal durumunu etkileyen bazı faktörlerden dolayı cezalandırılması söz konusu olmayacaktır.

Amerikan yargısında hiçbir zaman teşebbüs suçlamasına karşı savunma niteliği olarak kabul görmeyen gerçek imkânsızlıkta failin ulaşmayı amaçladığı netice söz konusu olabilir ancak fail tarafından bilinmeyen bir olgusal durum nedeniyle veya onun kontrolünün ötesinde bir nedenden dolayı neticenin gerçekleşmemektedir. Buna örnek olarak sanığın dolu olduğunu düşündüğü bir silahın tetiğini çekerek birisine doğrultmuş olması, ancak silahın boş olması durumu verilebilir. Bu durumda gerçek imkânsızlık söz konusudur ve bundan dolayı fail yargılanacaktır⁶².

Yasal imkânsızlık ise kendi içinde iki kategoride ele alınacaktır. Bunlar saf yasal imkânsızlık ve karma yasal imkânsızlık şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Saf yasal imkânsızlık teşebbüs kaynaklı mahkumiyeti engelleyecektir. Karma yasal imkânsızlıkta ise sorun bulunmaktadır⁶³.

Ceza hukuku failin ulaşmak istediği amacı yasaklamamışsa saf imkânsızlık söz konusu olacaktır. Kısaca ifade etmek gerekirse saf yasal imkânsızlıkta fail yaptığı hareketin cezai neticeler içerdiğini düşünmekte ancak bu hareketler veya netice ceza hukuku tarafından yasaklanmamaktadır. Buna örnek olarak Amerikan doktrininde kişi yasal rıza yaşının on altı olduğunu düşünmesine rağmen cinsel ilişki için yasal rıza yaşının on beş olması hususu verilmektedir. Yasanın rızayla cinsel ilişkiye müsaade ettiği yaşın on beş olması durumunda fail yasanın kendi davranışını cezalandıracağı inancına rağmen, cinsel ilişkiye teşebbüsten sorumlu tutulması mümkün olmayacaktır⁶⁴. Konuya ilişkin bir başka

⁶² DRESSLER, s.785.

⁶³ DRESSLER, s.785; Konuya ilişkin olarak ayrıca bkz. ROBBINS, s.389 vd.

⁶⁴ DRESSLER, s.785-786.

örnekte fail likör satmanın suç olduğunu düşünerek hareket etmekte ancak kanun likör satılmasını yasaklamamaktadır. Bu durumda fail likör satmaktan dolayı suçlu bulunamayacaktır⁶⁵.

Mahkemelerin yasal imkânsızlıkla kastettiği ise çoğunlukla karma yasal imkânsızlık şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hukuki imkânsızlığa ilişkin iddiaların birçoğu karma nitelik taşımaktadır.

Failin amacının yasadışı olmasına rağmen failin yasal durumunu etkileyen hareketlerine ilişkin bazı faktörlerden dolayı suçun oluşması imkânsızsa bu durumda karma yasal imkânsızlıktan bahsedilecektir. İmkânsızlığın bu çeşidi karma niteliklidir çünkü adından da anlaşılacağı gibi failin imkânsızlık iddiası yasal ve gerçek hususların bütününe içermektedir. Yani kendi içinde ikili bir yapıya sahiptir⁶⁶. Karma yasal imkânsızlıkta failin amacı kural olarak yasaklanmıştır ancak sanığı hukuki durumuna ilişkin bir hata nedeniyle gerçekleştirilen fiil cezalandırılabilir olmayacaktır⁶⁷. Örnek olarak canlı sandığı bir geyiği öldürmek amacıyla ateş edilmesi ancak ateş edilenin doldurulmuş bir geyik olması verilebilecektir⁶⁸. Bu yönüyle karma yasal imkânsızlık içinde olgusal imkânsızlığı bulundursa bile mahkemeler tarafından savunma aracı olarak kabul edilmektedir⁶⁹.

Eğer fail çalıntı olduğunu düşünerek bir malı kabul ederse ancak bu malın çalıntı olmamasını; failin jüri olduğunu düşündüğü ancak jüri olmayan kişilere rüşvet teklif etmesini; sezon dışında geyik avlamayı deneyen kişinin doldurulmuş bir hayvanı vurmasını; yaşadığını düşündüğü birisine ateş etmesi ancak ateş ettiğinin ceset olmasını; insan olduğunu düşündüğü kişiye ateş etmesi ancak ateş ettiğinin ateş kütüğü olmasını mahkemeler yasal imkânsızlıkla ilgili savunma olarak kabul etmektedirler. Dikkat edilmelidir ki bütün bu hatalar sanığın fiillerinin bazı yönleriyle yasal durumu etkilemektedir. Örneğin malın çalıntı olması çalıntı malın kabulü suçun oluşması için bir gerekliliktir. Yine

⁶⁵ ROBBINS, s.390.

⁶⁶ DRESSLER, s.786.

⁶⁷ ROBBINS, s.389.

⁶⁸ ROBBINS, s.395.

⁶⁹ ROBBINS, s.396

jüriye verilecek rüşvet suçunda, rüşvet verilecek olanın jüri olması gereklidir⁷⁰.

Diğer yönden karma yasal imkânsızlığa ilişkin bütün örneklerde fail olgulara ilişkin de hataya düşmektedir. Eğer mal çalıntı olsaydı, eğer rüşvet verilen kişi jüri olsaydı, mağdur insan olsaydı, avlanan gerçek bir geyik olsaydı suç oluşacaktır. Bu kapsamda failin olgular üzerinde de bir yanılığısı olduğu açıktır.

IV-İŞLENEMEZ SUÇUN DİĞER BAZI CEZA HUKUKU KURUMLARIYLA İLİŞKİSİ

A-İHMALİ SUÇLAR-İŞLENEMEZ SUÇ İLİŞKİSİ

İhmali suçlara teşebbüs bahsi doktrinde önemli tartışma konularından birisini teşkil etmektedir⁷¹. Ancak biz burada konuyu sadece ihmali suçlar bakımından değerlendirmeye tabi tutacağız. Bu değerlendirme için öncelikle ihmali suçların çeşitleri kapsamında bir yaklaşım oluşturmak gerektiği kanaatindeyiz.

Saf ihmali suçlar olarak adlandırılan ve kanunun kişiden icrai bir hareket beklediği yerde bu hareketi yapmamak suretiyle işlenen ve sırf hareketin yapılmamasının suçun oluşması bakımından yeterli olduğu, ayrıca garantörlük şartının aranmadığı suçlar⁷² açısından işlenemez suç değerlendirmesi yapılabilecektir. Her ne kadar bu suçlar açısından teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değilse de⁷³ bu suçlar açısından işlenemez suç tartışma konusu olabilecektir. Nitekim Alman hukukunda da saf ihmali suçlara elverişsiz teşebbüsün mümkün olduğu ifade edilmektedir⁷⁴. Konuya örnek olarak failin trafik kazası olduğunu düşündüğü bir olayda yaralıların olduğunu düşünmesi ve bu nedenle müdahale etmemesi verilmektedir⁷⁵. Bu örnek açısından suç konusunun

⁷⁰ DRESSLER, s.786; Konuya ilişkin benzer örnekler için bkz. ROBBINS, s.378.

⁷¹ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. HAKERİ, İhmal, s.263 vd; TOZMAN, Önder, “İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme”, TBBĐ, S.84, 2009; s.160 vd.(TOZMAN, TBBĐ)

⁷² HAKERİ, s.142.

⁷³ Konuya ilişkin bkz. HAKERİ, İhmal, s.263; TOZMAN, TBBĐ, s.175

⁷⁴ HAKERİ, İhmal, s.264-265; TOZMAN, TBBĐ, s.176.

⁷⁵ HAKERİ, İhmal, s.265.

bulunmaması dolayısıyla işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir. Yine suç konusunun bulunmamasına ilişkin bir başka örnek olarak TCK m.257/2 hükmü verilebilecektir. Bu kapsamda bir memur örneğin imzalaması gereken bir evrağı imzalamıyorsa böyle bir durumda görevini ihmal ettiği için TCK m.257/2 kapsamında sorumlu tutulmalıdır. Ancak görevli memura imzalaması için uzatılan evrak aslında sahte nitelik taşıyorsa ancak memur bu durumu bilmeden TCK m.257/2 kapsamında kastını oluşturarak evrağı imzalamaktan imtina ediyorsa suç konusunun bulunmaması dolayısıyla işlenemez suçun varlığından bahsetmek mümkün olacak ve ilgili memurun herhangi bir cezai sorumluluğu bulunmayacaktır.

Ceza kanununda düzenlenmiş olan ve kural olarak icrai şekilde işlenmesi mümkün olan bir suç tipinin ihmali bir hareketle işlenmesini ifade eden garantörsel ihmali suçlar açısından da işlenemez suç hükümlerinin uygulanması mümkün olacaktır. Doktrinde garantörsel ihmali suçlarda (ihmal suretiyle icra suçlarında) ihmali bir hareketle suça teşebbüs mümkün iken; aracın elverişsizliği nedeniyle işlenemez suç açısından ihmal söz konusu olamayacağı ifade edilmektedir. Bu görüşe gerekçe olarak da ihmali suçların özünde bir hareketsizlik söz konusu olması, elverişlilik denildiğinde ise aktif bir hareket söz konusu olması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu görüşteki yazarlar ancak suç konusunun yokluğundan kaynaklanan işlenemez suçlarda ihmali hareket söz konusu olabileceğini ileri sürmektedirler. Konuya örnek olarak ölü doğmuş bir çocuğu canlı zannederek onu öldürmek maksadıyla süt vermeyen anne açısından işlenemez suçun söz konusu olacağı ifade edilmektedir⁷⁶. Bu görüşe suç konusunun yokluğu kısmı açısından katılmakla birlikte, hareketin elverişsizliği boyutuyla katılmamaktayız. Kanaatimizce garantörsel ihmali suçlar açısından hem suç konusunun bulunmaması dolayısıyla hem de ihmali hareketlerin elverişsiz olması dolayısıyla işlenemez suç değerlendirmesi yapılması mümkün olabilecektir.

Garantörsel ihmali suçlar açısından hareketin elverişsizliği nedeniyle işlenemez suçun varlığı konusunda yukarıda da bahsetmiş olduğumuz cankurtaranın bulunduğu kalabalık bir plajda boğulmakta olan oğlunu gördüğü halde onu kurtarma teşebbüsünde bulunmayan

⁷⁶ Konuya ilişkin bkz.ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.25.

babanın hareketi verilebilecektir. Bu durumda baba yardım yükümlülüğünü yerine getirmemiştir ancak kanaatimizce bu sorumluluğun varlığından bahsedilebilmesi için başlı başına yeterli bir şart olmayacaktır. Çünkü olay açısından babanın ihmali çocuğunun ölümünü sağlamaya elverişli nitelikte bir ihmal değildir. Belirtilen örnek açısından baba örneğin cankurtaranın da oğlunu kurtarmasını engellemesi durumunda hareketi neticeyi meydana getirmeye elverişli olarak değerlendirilmesi mümkün olacak ve hareketi netice gerçekleşmişse ihmal suretiyle kasten öldürmeden, bir başkası tarafından kurtarılmışsa ihmal suretiyle kasten öldürmeye teşebbüsten belirlenecektir.

Benzer şekilde yüzme bilmediğini düşündüğü oğluna, boğulması kastıyla yardım etmeyen babanın oğlunun yüzme bilmesi dolayısıyla kurtulmasından kaynaklı olarak teşebbüs sorumluluğundan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Burada babanın ihmal hareketi neticeyi getirme açısından elverişli olmadığı için işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir⁷⁷.

Garantörsel ihmali suçlar açısından suç konusunun bulunmaması dolayısıyla da işlenemez suç tartışmasının yapılması mümkün olabilecektir. Ancak burada ileride ele alacağımız kuruntu suç-ışlenemez suç ayırımına dikkat edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu kapsamda örneğin bir baba denize giren oğlunun boğulduğu zanıyla yardım etmemeyi düşünse ancak bu sırada oğlu denizden çıkmış ve kafeteryada çay içmekte olsa bu durumda babanın ihmali açısından suçun konusu bulunmadığı için işlenemez suçun varlığı tartışma konusu olacaktır. Ancak kişi boğulan bir başkasını oğlu zannettiği halde yardım etmese bu durumda ihmal suretiyle öldürme suçu açısından işlenemez suç değil kuruntu suç değerlendirilmesi yapılmalıdır⁷⁸. Bu örnek açısından yardım eden kimsenin bulunmaması durumunda ilgili kişinin TCK m.98 kapsamında sorumluluğunun doğabileceği hususunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Doktrinde garantörsel ihmali suçlar açısından elverişsiz teşebbüsün varlığı durumunda (ışlenemez suçlar) bu hareketin cezalandırılacağı ifade edilmektedir⁷⁹. Bu görüşün aksine bazı yazarlar

⁷⁷ Konuya ilişkin bkz. HAKERİ, İhmal, s.276; TOZMAN, TBBD, s.167.

⁷⁸ Örnek olayda işlenemez suçun oluştuğuna ilişkin bkz. HAKERİ, İhmal, s.275.

⁷⁹ Bkz. HAKERİ, İhmal, s.276.

ise garantörsel ihmali suçlar için elverişsiz teşebbüsün ihmali hareketin cezaya layıklığının azlığı ve elverişsiz teşebbüste bunun iyice azalmış olması dolayısıyla cezalandırılmayacağını savunmaktadırlar⁸⁰. Kanaatimizce hukukumuz açısından garantörsel ihmali suç da söz konusu olsa işlenemez suç kategorisine dahil edilen fiiller açısından cezalandırma mümkün olmayacaktır.

B-İŞLENEMEZ SUÇ-SÖZDE SUÇ İLİŞKİSİ

Mefruz suç ya da hayali suç olarak da ifade edilen sözde suç ile ifade edilen durum hareketi suç olarak nitelendiren herhangi bir kaynağın olmaması, yani kanunda failin düşündüğü nitelikte bir suç tipinin bulunmamasıdır⁸¹. Bu durum hukuki yanılmanın başka bir şekli olarak nitelendirilebilir; aralarındaki fark “hukuki bilmeme ve yanılmada, bilinmeyen veya yanlış yorumlanan bir ceza kuralının varlığına karşılık, mefruz suçta esasen böyle bir kuralın olmaması ve fakat failce, var olduğu sanısına kapılmasıdır”⁸².

Mesela Yeni Türk Ceza Kanununda zina suç olarak düzenlenmemiştir. Evli bir erkek reşit bir kadınla cinsel ilişkiye girmekte ve bunun kanunda suç olarak düzenlendiğini sanmaktadır. Ancak kanunda buna ilişkin ceza hukuku manasında bir düzenleme yer almamaktadır. Burada tipiklik olmadığı halde fiili işleyen kişi hareketinin tipik olduğunu düşünse bile cezalandırılmaz. Bu gibi hallerde mefruz suçtan bahsedilir. “Failin suç olduğuna inandığı şey, fail ve toplum açısından ne kadar kötü olursa olsun, kanunilik ilkesi gereği ortada norm olmadığı müddetçe suç değildir”⁸³.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi işlenemez suçta suçun işlenmesine engel olan husus hareketin veya vasıtanın elverişsizliği ya da suç konusunun yokluğu idi. Mefruz suçta ise hareketin elverişsizliğini veya suç konusunun yokluğunu tartışmaya gerek kalmaksızın işlenilmek istenilen suç tipinin kanunda düzenlenmemesi hususu karşımıza çıkmaktadır.

⁸⁰ Bkz. HAKERİ, İhmal, s.276.

⁸¹ HAKERİ, s.117.

⁸² DÖNMEZER, Sulhi-Sahir, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt 1, 7. Bası, İstanbul 1979, s.412

⁸³ SOYASLAN, Ceza Genel, s.301

İşlenemez suçun hukuki niteliğine ilişkin olarak bazı yazarlar işlenemez suçun bağımsız bir kurum olarak nitelendirilmesi gerektiğini ifade etmekteyken bazı yazarlar işlenemez suçun sözde suç niteliği taşıdığını ifade etmektedirler⁸⁴. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi sözde suçtan bahsedilebilmesi için ceza kanunlarında failin tasavvur ettiği nitelikte bir suç tipinin bulunmaması gerekmektedir. İşlenemez suçta ise aslında failin tasavvur ettiği suç tipi kanunda bulunmakla birlikte failin hareketlerinin elverişsizliği ya da suç konusunun yokluğu nedeniyle netice gerçekleşmemektedir. Yani aslında failin kastettiği nitelikte bir suç tipi kanunda yer almaktadır.

C-İŞLENEMEZ SUÇ-KURUNTU SUÇ İLİŞKİSİ

Kuruntu suçta failin işlemeyi düşündüğü suç aslında kanunda da suç olarak tanımlanmıştır. Ancak fail hukuk düzeninde yer alan bu suçu işlediğini sanmakla beraber aslında kanunda belirtilen suçun tipikliği somut olay açısından gerçekleşmemiştir. Mesela kanunumuzda hırsızlık suçu düzenlenmiştir. Kişi terekeden kendisine miras kalan eşyayı alması durumunda yaptığı hareketin suç olduğunu düşünse bile cezalandırılmaz. Burada bir hukuki yanılğı vardır. Benzer şekilde 18 yaşından küçük birisiyle rızasıyla cinsel ilişkiye girdiğini ve bu nedenle suç işlediğini düşünen kişi aslında 18 yaşından büyük birisiyle ilişkiye girmiş ve bunu bilmiyor olsa bile sorumlu tutulmaz. Bu durumda da fiili yanılma vardır⁸⁵.

Kuruntu suçta failin hareketi suç tipini ihlal etmediği halde fail suç işlediğini sanmaktadır. Bu açıdan işlenemez suçla kuruntu suç cezalandırılmama açısından benzerlik gösterse de aynı şeyi ifade etmezler. Çünkü işlenemez suçta failin hareketi hiçbir şekilde neticeye ulaşmamakta; ancak kuruntu suçlarda hareketin neticesi meydana gelmekte fakat tipikliği sağlayamamaktadır. Kanaatimizce işlenemez suçun gerçekten işlenebilirliği mümkün olmamalıdır. Ayrıca burada ifade edilmelidir ki işlenemez suç ile kuruntu suçun belirli durumlarda çakıştığı düşüncesini oluşturan husus suç konusunun yokluğudur. Ancak kuruntu suç niteliği taşıyan durumlarda suçun konusu bulunmaktayken

⁸⁴ Konuya ilişkin görüşler için bkz. AKSOY, s.131; İşlenemez suç-Mefruz Suç ayırımına ilişkin Alman hukukundaki bakış açısı için bkz. AKBULUT, s.399.

⁸⁵ HAKERİ, s.87

işlenemez suçta suç konusu hiçbir şekilde bulunmamalıdır. Bu konuya bir örnek vermek gerekirse yukarıda verilen 18 yaşından küçük olduğu zannıyla 18 yaşından büyük birisiyle cinsel ilişkiye girilmesi durumunda kuruntu suçun varlığından söz edilebilecekken işlenemez suç söz konusu olmayacaktır. Çünkü burada suçun konusu bulunmaktadır. Belirtilen örnek açısından failin karanlıkta şişme bir kadını 18 yaşından küçük olduğunu düşünerek taciz etmesi durumunda ise işlenemez suçun varlığından bahsedilebilecektir⁸⁶. Ancak öğretide suç konusunun hiç bulunmaması ile suçun konusunun bulunmasına rağmen kanunen aranan şartlardan yoksun bulunması arasında fark olmadığı ifade edilmektedir⁸⁷.

Öğretide tersine unsur yanılığında da işlenemez suçun varlığından bahsedileceği ifade edilmektedir. Konuya ilişkin örnek olarak bir vestiyerden bir başkasının paltosunu almak isteyen kişinin kendi paltosunu alması durumunda tersine unsur yanılığının ve bu vesileyle de işlenemez suçun söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda kişinin kastı hırsızlık suçunu işlemek yönünde olsa da somut olay açısından hırsızlık suçunun konusunun bir başkasına ait olması koşulu gerçekleşmemiştir. Bu durumda da işlenemez suçun varlığından bahsedilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁸⁸. Belirtilen örnek açısından da aslında suçun konusu bulunmaktadır. Yine burada ifade edilmelidir ki işlenemez suçun varlığından bahsedilebilmesi için neticeye ulaşma imkânının bulunmaması gerekmektedir. Kuruntu suçlarda ise failin gerçekleştirmiş olduğu hareket bir neticeye ulaşmakta ancak elde edilen netice tipik olmadığı için fail cezalandırılmamaktadır. Bu kapsamda tersine unsur yanılığının söz konusu olduğu hallerde kuruntu suçun varlığı söz konusu olacaktır ve fail tipiklikte yer alan neticeyi elde edemediği için cezalandırılmayacaktır⁸⁹.

⁸⁶ Aksi görüş için bkz. ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.12; Bayraktar, s.717.

⁸⁷ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ALACAKAPTAN, İşlenemez Suç, s.16; Bayraktar, s.717.

⁸⁸ İÇEL, Kayıhan-SOKULLU AKINCI, Füsun-ÖZGENÇ, İzzet-SÖZÜER, Adem-MAHMUTOĞLU, Fatih S.-ÜNVER, Yener, İÇEL Suç Teorisi, 2. Kitap, 2. Baskı, İstanbul, 2000, s.277; ÖZGENÇ, s.416; KOCA-ÜZÜLMEZ, s.207.

⁸⁹ Tersine unsur yanılığında tipikliğin gerçekleşmediğine ilişkin olarak bkz. HAKERİ, s.385. Bu gibi durumlarda olayı işlenemez suç

Burada ihmali suçlar açısından da bir değerlendirme yapılması mümkün olabilecektir. Garantörsel ihmali suçlarda suç konusunun bulunmaması tartışmasına paralel olarak eşinin boğulduğunu düşünen kişinin aslında boğulananın bir başkası olması durumu bu kapsamda değerlendirilmelidir. Eğer gerçekten boğulan birisi bulunuyorsa bu durumda konunun varlığından bahsedilmesi mümkün olabilecektir ve fail açısından kuruntu suç tartışması yapılabilecektir. Ancak eşinin boğulduğunu düşündüğü halde denizde aslında görmüş olduğu bir tahta parçasıysa bu durumda konunun yokluğu dolayısıyla işlenemez suçun varlığından bahsedilmesi mümkün olabilecektir.

SONUÇ

İşlenemez suçun suç genel teorisindeki yerine ilişkin tartışmalar bulunmakla birlikte TCK m.35 hükmü kapsamında teşebbüs bahsi altında konunun değerlendirilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Ancak bu kesin bir sınır olarak da belirlenemeyecektir. İşlenemez suçun, suçun unsurlarından bağımsız ele alınması da mümkün olmayacaktır. Örneğin birisini öldürmek için portakal suyu içmesini sağlayan kişinin hareketi elverişli bir hareket olmadığı için işlenemez suç olarak değerlendirilebilecektir. Burada hareketin elverişli olmadığı hususu tek başına dikkate alınacak olunursa burada konunun teşebbüs bahsi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilecektir. Ancak burada suçun maddi unsuru kapsamında cezalandırılabilir bir hareketin olmadığı bakış açısı ise doğrudan suçun unsurları açısından bir değerlendirmeye neden olabilecektir. Ancak sistematik bir yapının sağlanması ve failin neticeyi elde edememesi açısından değerlendirildiğinde konunun teşebbüs bahsi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatini tekrar vurgulamak isteriz.

İşlenemez suçun kaynaklarından birini teşkil eden hareketin elverişli olmaması meselesinde hareketin elverişli olup olmadığı, elverişli ise somut olay açısından failin cezalandırılabilir olup olmadığı ayrı ayrı ele alınmalıdır. Bu kapsamda yine hareketin elverişliliği değerlendirmesi ile yeterliliği değerlendirmesinin ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Bazı durumlarda yetersizlik elverişsizliğe de neden olabileceken bazı durumlarda elverişli hareket somut olay açısından yetersiz nitelik

kapsamında değil kanunilik (tipiklik) unsuru kapsamında ele alınması gerektiğine ilişkin olarak bkz. BAYRAKTAR, s.726.

taşıyabilecektir. Bu açıdan çok uzak mesafelerden bir tüfekle birisinin öldürülmesi amacıyla ateş edilmesi durumunda esasında elverişli bir araç söz konusu olmakla birlikte yetersizlik ortaya çıkmaktadır. Ancak bu yetersizlik somut olay açısından hareketin elverişsizliğini de sağlayacaktır.

Suç konusunun yokluğu meselesi açık olarak kanunda öngörülmesi olmasa da doğası gereği işlenemez suçun bir parçası niteliğinde karşımıza çıkacaktır. Suçun konusuna ilişkin doktrinde yapılan mutlak imkansızlık nispi imkansızlık ayırımına ise katılmamaktayız. Bu kapsamda bir olayda suçun konusunun bulunmaması durumunda işlenemez suç söz konusu olacak ve işlenmek istenen suçtan sorumluluk söz konusu olmayacaktır. Ancak hareket bir başka suçun oluşumuna neden oluyorsa fail bundan dolayı ayrıca sorumlu tutulabilecektir.

Amerikan hukukunda işlenemez suça ilişkin ikili bir ayrıma gidilmiş ve gerçek imkansızlık ve hukuksal imkansızlık başlıkları altında konu değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Gerçek imkansızlığın bulunması durumunda ağırlıklı olarak kişinin kusurlu düşüncesini dış dünyaya yansıtması söz konusu olduğu için mahkumiyet kararları verildiği görülmektedir.

İhmali suçlar açısından saf ihmali suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanmayacağı kabul edilmiş olsa da işlenemez suç saf ihmali suçlar için de söz konusu olabilecektir. Garantörsel ihmali suçlar açısından da gerek suç konusunun yokluğu gerekse hareketin elverişsizliği nedeniyle işlenemez suç değerlendirmesi yapılabilecektir.

İşlenemez suçta suçun işlenmesine engel olan husus hareketin veya vasıtanın elverişsizliği ya da suç konusunun yokluğu iken mefruz suçta ise hareketin elverişsizliğini veya suç konusunun yokluğunu tartışmaya gerek kalmaksızın işlenilmek istenilen suç tipinin kanunda düzenlenmemesi hususu karşımıza çıkmaktadır.

Kuruntu suçta failin hareketi suç tipini ihlal etmediği halde fail suç işlediğini sanmaktadır. Bu açıdan işlenemez suçla kuruntu suç cezalandırılmama açısından benzerlik gösterse de aynı şeyi ifade etmezler. Çünkü işlenemez suçta failin hareketi hiçbir şekilde neticeye ulaşmamakta; ancak kuruntu suçlarda hareketin neticesi meydana gelmekte fakat tipikliği sağlayamamaktadır. Kanaatimizce işlenemez

suçun gerçekten işlenebilirliği mümkün olmamalıdır. Kuruntu suç niteliği taşıyan durumlarda suçun konusu bulunmaktayken işlenemez suçta suç konusu hiçbir şekilde bulunmamalıdır.

KAYNAKÇA

AKBULUT, Berrin, Türk Ceza Kanunu İle Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Ankara 2010.

AKSOY, Pervin, “Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.

ALACAKAPTAN, Uğur, İşlenemez Suç, Ankara (tarihsiz), (Alacakaptan, İşlenemez Suç).

ALACAKAPTAN, Uğur, Suçun Unsurları, Ankara 1970 .

ARTUK, Mehmet Emin-GÖKCEN, Ahmet- YENİDÜNYA, A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Ankara 2012.

BAYRAKTAR, Köksal, “İşlenemez Suç”, İÜHFM, C.34, S.1-4, 1968.

CENDEL, Nur-ZAFER, Hamide-ÇAKMUT Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 7. Bası, İstanbul 2011.

CRUMP, David-COHEN, Neil P.-LEVENSON, Laurie L.-PARRY, John T.-PETHER, Penelope, Criminal Law: Cases, Statutes, and Lawyering Strategies, Second Edition.

DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2007.

DÖNMEZER, Sulhi-Sahir, Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt 1, 7. Bası, İstanbul 1979.

DÖNMEZER, Sulhi-ERMAN, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt I, 11. Bası, İstanbul 1994, s.459(DÖNMEZER-ERMAN 1994)

DRESSLER, Jashua, Cases and Materials on Criminal Law, Fourth Edition.

GARDNER, Thomas J., Criminal Law Principles and Cases, 3rd. Edition.

HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2012.

Hakan, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Ankara 2003.(Hakeri, İhmal)

http://en.wikipedia.org/wiki/People_v._Lee_Kong ziyaret tarihi: 21.10.2012.

<http://www.lexisnexis.com/lawschool/study/outlines/html/crim/crim20.htm> ziyaret tarihi: 22.10.2012

İÇEL, Kayıhan-SOKULLU AKINCI, Füsun-ÖZGENÇ, İzzet-SÖZÜER, Adem-MAHMUTOĞLU, Fatih S.-ÜNVER, Yener, İçel Suç Teorisi, 2. Kitap, 2. Baskı, İstanbul 2000.

KAYANÇİÇEK, Murat, “Suça Teşebbüs”, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/157.doc> ziyaret tarihi: 22.10.2012.

KOCA, Mahmut-ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2012.

ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Ankara 2012.

ROBBİNS, Ira P., “Attempting the Impossible: The Emerging Consensus”,Harward Journal Legislation, Volume 23, 1986.

SOYASLAN, Doğan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2005 (Soyaslan, Ceza Genel).

SOYASLAN, Doğan, Teşebbüs Suçu, Ankara 1994 .

SÖZÜER, Adem, Suça Teşebbüs, İstanbul 1994.

TEZCAN, Durmuş-ERDEM, Mustafa Ruhan-ÖNOK, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2010.

TOZMAN, Önder, “Suça Teşebbüs”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2008.

TOZMAN, Önder, “İhmal Suçlarında Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme”, TBBD, S.84, 2009(TOZMAN, TBBD).

WESTEN, Peter, “ Impossibility Attempts: A Speculative Thesis” Ohio State Journal Of Criminal Law Vol 5:523, 2008.